אדם שמציל על טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא מה לכלי חרס שכן אין מטמא מגבו תאמר באדם שמטמא מגבו אטו אנן מגבו קאמרינן מתוכו קאמרינן אדרבה כלי חרס חמור שכן מטמא מאוירו אשכחן בלוע דלמעלה בלוע דלמטה מנלן קל וחומר ומה למעלה שאינו עושה עיכול מציל למטה שעושה עיכול אינו דין שמציל בלום עושה עיכול למטה אלא על ידי מעלה אפי' הכי עיכול דלמטה רב אשכחן בלוע דאדם בלוע דבהמה מנלן קל וחומר ומה אדם שמטמא מחיים מציל בבלוע בהמה שאינה מטמאה מחיים אינו דין שתציל בבלוע מה לאדם שכן צריך שהייה בבית המנוגע תאמר בבהמה שאינה צריכה שהייה בבית המנוגע בהמה דאינה צריכה שהייה בבית המנוגע למאי הלכתא לכלים שעל גבה אדם נמי לא בעי [ו]דתנן [א]הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והן טמאין מיד [ב]היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס פת חטים ולא פת שעורים מיסב ואוכל בליפתן אמר רבא תרוייהו תנגהי טומאה בלועה תנינא טהרה בלועה תנינא [ה]טומאה בלועה [ו]דתנן (א) [ג]בלע טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומתו הקיאה טמאה וטמאתו טהרה בלועה תנינא [ז]דתנן בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת והזה ושנה וטבל והקיאה הרי היא כמה שהיתה כי קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות אחת טמאה ואחת טהורה דלא מטמא לה מטמאה לטהורה

והא

אטו אנן מגבו קאמרינן מתוכו קאמרינן. תימה [ו] מה נפשך מ"מ פריך שפיר דאין תעבור הטומאה כיון דגבו טהור ויש לומר [ז]דאדם נמי תוכו טהור מציל ואיכא למיעבד ק"ו הכי ומה כלי חרס המוקף צמיד פתיל שאין גבו מציל לחוץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא [ח] מציל [ב](תוכו) על טהרה שבתוכו מליטמא תוכו של אדם שמציל וחוצץ בפני הטומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שיציל תוכו על טהרה שבתוכו מליטמא וא"ת כיון דהא דהאדם מציל על טהרה שבתוכו היינו מקל וחומר דכלי חרס א"כ נימא דיו ולא יציל על טהרה שבתוכו מליטמא בהיסט הזב כמו כלי חרס המוקף צמיד פתיל דמיטמא בהיסט הזב כדאמרינן בסוף הנזקין (גיטין סא:) וליחוש שמא הסיטה אשתו נדה ואיתא בתוספת' דאהלו' (פט"ו) תני בהדיא דאדם מציל על טהרה שבתוכו מליטמא בהיסט הזב דאמרו להם בית הלל אי אתם מודים בבליעת טבעת ונכנס לאהל המת כו' אמרו להם בית שמאי לא אם אמרה בטבעת שהיא טהורה [ט] בהיסט וי"ל דעבדי ק"ו מפכים קטנים המוקף צמיד פתיל דאפילו בלא היקף (ב) טהורים במשא הזב לפי שאין באים בכלל מגע לפי שאין סופן להפתח וכל שאינו בא בכלל מגע אינו בא בכלל משא כדאמר בהעור והרוטב (לקמן דף קכד:): **דלמטה** מנא לן. דבלוע דלמטה נמי טהור כדמוכח מתניתין דעובר ומיהו נמי דטמא היינו מדרבנן כדלקמן ועוד דהשתא ס"ד דרבה מודה בשתי טבעות ומיהו היא בשתי טבעות: **בלוע** בבהמה מנא לן. דבהמה לא מטמא כדמוכח ההוא כלב דאכל בשר המת לקמן בהעור והרוטב (דף קכו.): **למאי** הלכתא לכלים שעל גבה אדם נמי לא בעי. וא"ת דלמא אפי' בכלים שהיא לבושה דשייך בהו מלבוש כדאשכחן גבי הולאת שבת בפרק במה בהמה יוצאה (שבת נג.) בדברים שחשובים לה למלבוש ועוד הקשה רבינו אפרים דבתורת כהנים ממעט בהמה וכותי דלא בעו שהייה בכלים שהן לבושים מוכבס בגדיו המטמא בגדים מציל בבית המנוגע כותי ובהמה שאינם מטמאים בגדים אינם מצילים בבית המנוגע משמע דבת מלבוש היא אלא דמעטיה קרא דומיא דכותי דשייך ביה מלבוש וי"ל דבהמה אפילו כלים שהיא לבושה חשיבי כעל גבה כיון דאין מטמא מכחה דלאו בת טומאה היא וגבי אדם נמי כה"ג כשאין מטמאין מכחו כגון בגדים שעל גביו לא בעי שהייה אבל בגדים שהוא לבוש בטלים אגביה ומכחו בא להם הטומאה וגזרת הכתוב היא שאין לו בת לטמאם עד שישהה ולפירוש זה דטומאת בגדים שהוא לבוש מחמת האדם הם באים אם כולו בפנים וידו מבחוץ וטבעת באצבע טמאה הטבעת ואם הוא מבחוץ וידו בפנים וטבעת באצבע הטבעת טהורה דבטלה אגביה והוא טהור דרובו לחוץ וקשה דבתורת כהנים ובמסכת נגעים פרק שלשה עשר דתנא היה עומד בפנים ופשט ידו לחוץ וטבעותיו בידו ושהה כדי אכילת פרס טמאות היה עומד בחוץ ופשט ידו בפנים וטבעותיו בידו רבי יהודה מטמא מיד וחכ"א בכדי אכילת פרס ושמא התם מדרבנן הוא ולא מדאורייתא ומחמיר רבי יהודה לטמא מיד משום דאין הטומאה באה להם מכח האדם: **אמר** רבא תרוייהו תנגהי. לאו מטומאה בלועה פריך דרבה נמי כשם קאמר משמע שגם לרבה היה פשוט מתוך המשנה אלא מטהרה בלועה פריך דטהרה נמי מגן כמו טומאה ולמה פשוט לו זה יותר מזה: **בלע** טבעת טמאה טובל ואוכל בתרומה. בטמא טומאת מת איירי דחרב הרי הוא כחלל ואי לאו דטומאה בלועה לא מטמאה לא היה מועיל לו טבילה דנהי דמגע בית הסתרים לא מטמא במגע במשא מטמא וא"ת ולמא בטבעת שנטמא בשרץ איירי וי"ל דנקט דהכיא דטבעת טהורה מיתניא במסכת מקואות (פ"י מ"ח) ועוד אי בטומאת שרץ אם כן לא הויא אלא ראשון והיכי קתני דמטמא את האדם והא אין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה: **כי** קאמר רבה כגון שבלע שתי טבעות. פירש בקונטרס דאי ממתניתין ה"א הא דטבעת לא מטמאה האדם לא משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה כדאמר בנדה (דף מג:) וליכא למימר דנטמא במשא שאין משא אלא כמי שהטומאה בלה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל טמא מת

אע"פ

אדם. שמעכב טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו מליטמא משום בלוע: **מה לכלי חרס.** דין הוא שיציל על טהרה שבתוכו שכן יש בו צד קל אחר שאינו מטמא מגבו: **אטו אנן מגבו קאמרינן.** מי ילפינן גב אדם מגב כלי חרס דתיפרוך הכי: **מתוכו קאמרינן.** תוך דאדם גמרינן מתוך כלי חרס וכ"ש דקל וחומר אלימא הוא דאדרבה תוך כלי חרס חמור מתוכו של אדם: **שכן מטמא מאוירו.** בלא נגיעה מה שאין כן באדם הלכך קל וחומר מה אויר כלי חרס שאינו מבליע טומאה שבו מלטמא [ג]מבליע טהרה שבו מליטמא אדם שמבליע טומאה שבתוכו מלטמא אינו דין שיציל על טהרה שבו מליטמא הואיל וקל הוא שאין מקבל אויר האדם טומאה לעולם: **דלמעלה.** דרך פיו כדכתיב (ויקרא יא) והאוכל מנבלתה: **דלמטה.** תתן לו דרך בית הריעי עד שנבלע וכגון שהיה [א] תחוב בספופרת ולא טימאו בכניסתו במגע: **מנין.** שלאחר מכאן לא יטמאנו (א) במשא הואיל ונבלע: **אלא ע"י מעלה.** אם לא יכנס דרך הפה לא יתעכל במעיים לעולם: **עיכול דלמטה רב.** כפה אינו מתעכל כל כך עד שיורד למטה: **צריך שהייה.** לטמא בגדים שהוא לבוש דכתיב (שם יד) והבא אל הבית יטמא [ג]ולא כתיב כבוס בגדים והאוכל בבית יכבס את בגדיו (שם) ומוקמינן לה בתורת כהנים [ד] לשוהה שיעור אכילה: **תאמר בבהמה שאינה צריכה שהייה.** שאם נכנסת טעונה כלים הרי הן טמאים מיד דוהבא אל הבית קרינא בהו: ומשנינן **למאי הלכתא.** אמרת אין צריכה שהייה על כרחך לכלים שעליה דהא לאו בת מילבש בגדים היא אלא דרך משוי ולכך משוי אדם גופיה לא בעי שהייה שאם לא היה לבוש בגדיו אלא נטלם על כתפו ונכנס טמאין מיד: **וטבעותיו בידיו.** בקומצו שלא כדרך מלבוש: **טמאין מיד.** דקרינא נמי בכלים והבא אל הבית: **היה לבוש כליו כו'.** הוו להו בגדים דידיה וכתיב והאוכל בבית יכבס את בגדיו עד שישהא שיעור אכילה: **פרס.** חצי ככר של עירוב שהוא מזון שתי סעודות והוא שמונה ביצים כדאמרינן בעירובין (דף פב:): **תרווייהו תנגהי.** קושיא היא. כלומר מאי אשמועינן רבה: **טמאה.** טומאת מת וכלי מתכות המיטמאין במת הרי הן כמת דאמר מר (לעיל ג.) חרב [במדבר יט] הרי הוא כחלל: **טובל.** לפי שנטמא בנגיעתה קודם שנבלעה: **טובל ואוכל בתרומה.** דמשנבלעה אינה מטמאה: **[הקיאה טמאה].** דלא אהני ליה טבילת האדם: **וטמאתו.** שנגעה בו ביליאתה: **והזה.** בשלישי: **ושנה.** בשביעי: **הרי היא כמה שהיתה.** טהורה לפי שלא קבלה טומאה מן האדם משבלעה דאי טמאה היכי אתי למימר הרי היא כמה שהיתה הא לא טבלה וטבילת האדם לא מהניא לה. ולהכי נקט הזה ושנה וטבל ואחר כך הקיאה דאם הקיאה קודם טבילה נטמאה ביליאתה במגעו: **כי קאמר רבה כו'.** דאי ממתניתין דקתני בלע טבעת טמאה טובל [ד]ואוכל דמשמע לא מטמיא לאדם הוה אמינא טעמא לאו משום בליעה הוא אלא משום דמגע בית הסתרים לאו מגע הוא לענין טומאה כדאמרינן במסכת נדה (דף מג.) מודיו לא שטף במים[ה] וגבי טבעת ליכא למימר תטמא את האדם במשא שאין משא אלא למי שהטומאה יוצאה ממנו כגון מת ונבלה ומעיינות הזב אבל טמא מת אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו משא וטבעת טהורה נמי דתנן דלא תטמיא מחמת אדם נמי טעמא משום דמגע בית הסתרים לאדם לא מטמא אבל טבעת בטבעת לאו בית הסתרים שייך למימר בהו אע"פ שנטמנו באדם [ו]הרי הן כמונחין בתיבה וניטמו אשמועינן רבה דטעמא דמתניתין משום בלוע היא ואפילו חברתה לא מטמא:

והא

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פט"ו מהלכות טומאת צרעת הל"ו:

לו ב מיי' שם הלכה ח:

לז ג מיי' פ"ג מהלכות מקוואות הלכה ח:

שיטה מקובצת

א] בלע טבעת (בהמה) טמאה כו'. נ"ב ע"י תוספות מנחות ס"ט ע"א: ב] מבליע טהרה שבו מליטמא שיש חומר באוירו לא ואע"פ שמיטמא בלא צמיד פתיל אדם שמבליע טומאה שבתוכו: ג] ולא כתיב כבוס בגדים והכתיב והאוכל בבית יכבס: ד] ואוכל דמשמע דלא מטמא: ה] הרי הן כמונחין בתיבה וליטמא. נ"ב נ"א ברש"י כ"י הרי הן כמסותרים בתיבה וליטמא כו': ו] תימה מה כבך מ"מ פריך שפיר: ז] וי"ל דאדם נמי דתוכו טהור. נ"ב משום דבית הסתרים הוא ע"כ: ח] מציל על טהרה שבתוכו מליטמא תוכו של אדם: ט] שהיא טהורה בהיסט הזב וי"ל דעבדינן ק"ו:

ו) נראה דל"ל מבליע טהרה שבו מלטמא ע"י שאינו צמיד פתיל ואע"פ שיש חומר שמטמאת מאוירו אדם שמבליע וכו'.

רבינו גרשום

אדם שמציל על טומאה שבתוכו מלטמא. כדאמרי' דאכל סמוך לשקיעת החמה אעפ"כ לא מטמא הגוף אינו דין שמציל על טהרה שבתוכו אע"ג שנטמא לאחר שבלע טבעת טהורה שאינה מטמא בתוך הגוף: מה לכלי חרש שאינו מטמא מגבו. כלומר דין שמציל על טהרה שבתוכו שאינו מטמא מגבו: אנן מתוכו קאמרינן. כלומר ומתוכו אנן קל כלי חרס מאדם כשם שאדם מטמא מתוכו כך כלי חרש מטמא מתוכו ואעפ"כ מציל על הטהורות מתוכו וק"ו כדקאי קאי: אדרבה כלי חרש חמור. בניחותא קא אתי כלומר אדרבה כלי חרש חמור שכן מטמא מאוירו שיציל על טהרות שבתוכו: בלוע דלמטה מנא לן. כלו' אשכחן שבלעו דרך פיו הטומאה כדאמרינן לעיל (האוכל) [אכל] בלוע דלמטה שבלעו דרך שתן מנלן דטומאה בלועה אינה מטמאה: ומה למעלה שאינו עושה עיכול מציל כלומר אחרים שבלעו למטה שעושה עיכול כלומר ושוב כאן אינו דין שמציל שלא יטמא: ובלום עושה עיכול למטה כו'. כלומר ולאו ק"ו הוא: אשכחן בליעה דאדם שאינה מטמאה בבהמה מנלן. כגון עובר שמת בתוך מעיה דאמרינן במתניתין הושיט הרועה את ידו בתוך מעיה בין בהמה טמאה בין בבהמה טהורה טהור: מה לאדם. שצריך שיהיה בבית המנוגע דהוא קל לענין טומאה דאין טמאין כלים שעליו עד שישהה בכדי אכילת פרס אלו כלים שעל גביו אבל היו בידיו הוא והן טמאין מיד כיון דנקיט להו בידיה חשובין כהוא בעצמו: ואם היה לבוש כליו [צריך שישהה] בכדי אכילת פרס אלו ארבעה ביצים כדמפרשינן במס' עירובין פת חטין כו' דמפקינן מארץ חטה שכל הפסוק כולו לשיעורין נאמר: אמר רבא תרוייהו תנגהו. כלומר מה אתא רבה לאשמועינן: בלע טבעת טמאה טובל ואוכל תרומתו לערב. כלומר אע"פ שטבעת טמאה במעיו: דלא מטמאה ליה. טמאה לטהורה במעיו:

מסורת הש"ס

א) ברכות מא. עירובין ד. נגעים פי"ג מ"ט סוכה ה, ב) מקואות פ"י משנה ח, ג) שם, ד) [אהלות פרק ה], ה) [ויקרא טו], ו) עיין רש"ל, ז) ר"מ מ"ז.

גליון הש"ס

גמ' טומאה בלועה דתנן. עיין כלים פ"ח מ"ה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מנין וכו' במשא. נ"ב דכשנבלע בלא"ה אינו מטמא במשא בית הסתרים ולא הנטמא למה פירש"י דאיירי בתחוב בספופרת דלמא הא דהיא אם אינו מטמא במשא אחר שנבלע כמו דאיירי בטומאה בלועה למעלה: (ב) תוס' ד"ה אטו וכו' דלאפי' בלא היקף טהורים. נ"ב עיין פרש"י פרק ר"ע דף פד ע"ב בד"ה ודין הוא וכן בכ"ק דף כ"ה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה דלמטה וכו' תחוב בספופרת. נ"ב עי' לעיל דף ש"ח: ב] תוס' ד"ה אטו וכו' בפני הטומאה שבתוכו מליטמא מציל תוכו. נמחק מלת תוכו. וע"ע עיין מהרמ"ל דמוחק זה ומהרש"א ז"ל מקיימו דיעיין ועיין חדושי הר"ן ותקון מלת מה נפשך דנקטו התוס' כלשונם:

מוסף רש"י

הנכנס לבית המנוגע. בבית המנוגע כתיב והבא אל הבית יטמא עד הערב ולא כתיב כבוס בגדים והאוכל בבית יכבס את בגדיו, כשוהה שיעור אכילה ואפילו לא אוכל, מדכתיב בשכיבה והשוכב בבית יכבס את בגדיו, הלכך הנכנס בו ונושא את בגדיו עמו שלא כדרך מלבושו, אין אלו בגדיו מיטמאים מיד, שהאף כהן אין קורא והבא אל הבית, וכשהוא לבוש בהן בעי שהייה (ברכות מא וכעי"ז עירובין ד וסוכה ה.). היה לבוש כליו. דאקרו להו בגדיו (שם) וכן טלו דרך לבישתן קריין בגדיו ובטלין אגלו (עירובין שם). הוא טמא מיד. דכתיב והבא אל הבית יטמא, והן טהורין עד שישהא. דכתיב והאוכל בבית יכבס וגו', ודרשינן בת"כ אין לי אלא אוכל ולא שוכב, שוכב ולא אוכל, מנין, ת"ל יכבס בגדיו ריבה, שתי פעמים כתיב יכבס בגדיו, ואם סופו לרבות הכל מה ת"ל והאוכל, ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה, שאין שעון כיבוס בגדים עד שישהה כדי אכילה, וגופו טמא מיד דהכי כתיב והבא אל הבית יטמא ולא כתיב כיבוס בגדים, והאוכל בבית יכבס בגדיו כדי אכילה יכבס בגדיו (סוכה שם וכעי"ז עירובין שם). אכילת פרס. חצי ככר שאמרו חכמים, כלו מזון שתי סעודות לעירוב שהוא שתי סעודות וסעודה אחת (ברכות שם). ד' ביצים הן מזון סעודה בינונית, פרס לשון פרוסה שטעורו כחצי ככר האמור בעירוב דבעינן מזון ב' סעודות ותנן התם חליה לבית המנוגע (עירובין שם). פת חטים. שאכילתה מהר (ברכות שם) שהיתה מיועטת מאכל שעורים (סוכה שם). מיסב. דרך הסיבה שהיא נאכלת מהר (ברכות שם) שהייה זו בהסיבה שיעוריו ולא כאוכלת בעמידה והולך וגם שהוא שוהה באכילתו יותר. מיסב הוא עסוק באכילה ואינו טריד בדברים אחרים (סוכה שם). ואוכל בליפתן. שנאכלת מהר (עירובין שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com